

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การใช้การแพทย์ทางเลือกเสริมการแพทย์แบบแผนในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคมะเร็ง เพื่ออธิบายถึงเหตุผล วิธีการ ในการใช้การแพทย์ทางเลือกเสริมการแพทย์แบบแผนในการดูแลตนเองของผู้ป่วยมะเร็งรวมถึงผลที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็ง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยมะเร็ง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ บทความ บทวิเคราะห์วิจารณ์ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนเกิดความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับ โรคมะเร็ง การแพทย์ทางเลือก การดูแลสุขภาพองค์รวม การดูแลตนเอง คุณภาพชีวิต ปรัชญาอาจารย์ในสาขาวิชา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดที่จะศึกษา

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีคุณสมบัติ คือ

1. เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นมะเร็ง
2. อายุ 15 ปี ขึ้นไป
3. เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลร่วมกับการใช้แพทย์ทางเลือกในการดูแลตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่หลังการเป็นโรคมามากกว่า 5 ปี
4. สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้
5. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่

1. การสัมภาษณ์ (Interview)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-structure Interview) โดยมีแนวคำถามกว้างๆ เกี่ยวกับ

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยมะเร็งที่ใช้การแพทย์ทางเลือกเสริมการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลตนเอง
- 1.2 ความคิด/ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็ง
- 1.3 เหตุผลในการเลือกใช้การแพทย์ทางเลือกเสริมการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลตนเองของผู้ป่วยมะเร็ง
- 1.4 วิธีการที่ใช้การแพทย์ทางเลือกเสริมกับการแพทย์แบบแผนในการดูแลตนเอง
- 1.5 ผลที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งภายหลังการใช้การแพทย์ทางเลือกเสริมการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลตนเอง

ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจะสัมภาษณ์เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมในบรรยากาศเป็นส่วนตัวและใช้เวลาไม่เกิน 50-90 นาที เริ่มต้นด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วไปก่อนจนกว่าบรรยากาศจะเริ่มเป็นธรรมชาติ คือผู้ให้ข้อมูลไม่มีท่าทีอึดอัด ประมาณ 5-10 นาที เมื่อผู้ให้ข้อมูลเล่าเรื่องต่างๆ ที่อยากจะเล่าหมดก็จะเริ่มสัมภาษณ์เจาะลึกในประเด็นที่ต้องการต่อไป ถ้ายังได้ข้อมูลไม่อิ่มตัวก็จะทำการติดตามผู้ให้ข้อมูลเพื่อที่จะสัมภาษณ์เพิ่มเติมในครั้งต่อไป จนกว่าจะได้ข้อมูลที่ตอบคำถามการวิจัยได้ครบถ้วนและครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วิธีการสัมภาษณ์ได้ผสมผสานเทคนิคการฟัง การสะท้อน การบรรยาย การกล่าวซ้ำ การเรียบ และการให้ยกตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าเทคนิคดังกล่าวสามารถทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถจัดความลำเอียงได้ นอกจากนี้จะใช้แนวคำถามที่เตรียมไว้แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเจาะลึกคำตอบที่ไม่ชัดเจน พร้อมกับให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบายและยกตัวอย่างจนกระทั่งผู้วิจัยเกิดความเข้าใจตรงกับผู้ให้ข้อมูล ในการสนทนาผู้วิจัยไม่ชี้แนะหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยจะเป็นเพียงผู้กระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกถึงความคิด และความรู้สึกที่เป็นอิสระ ส่วนระยะเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายจะใช้ระยะเวลาและจำนวนครั้งแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลและความอึดตัวของข้อมูลที่ศึกษา

2. การสังเกต (Observations) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยสังเกตสถานการณ์ขณะสัมภาษณ์ รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ สีหน้า ท่าทาง การปฏิบัติตัวและสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้ปวย เพื่อตรวจสอบความตรงกันของข้อมูล

3. การจดบันทึกภาคสนาม (Field Notes) ผู้วิจัยใช้เพื่อบันทึกเหตุการณ์และช่วงเวลาขณะสัมภาษณ์ รวมทั้งจดบันทึกสีหน้า ท่าทาง ลักษณะการพูด น้ำเสียง พฤติกรรมที่แสดงตามความเป็นจริงโดยไม่ตีความ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม ภาษา ท่าทางที่ไม่ใช่คำพูด

4. การบันทึกเทป (Tape-record) เนื่องจากต้องการให้การพูดคุยสนทนากจากการสัมภาษณ์มีความต่อเนื่อง ไปเรื่อยๆ ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าเรื่องยาวๆ ได้ไม่มีสะดุด ทำให้มีความรวดเร็วในการเก็บข้อมูล แต่ต้องนำมาถอดเสียงภายหลังจากการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลภายหลังการรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้รับถูกต้องและตรงกับสภาพความเป็นจริง

3.1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตที่ได้บันทึกอย่างเป็นระเบียบมาอธิบายอย่างชัดเจน แล้วนำข้อมูลที่ได้อ่านย้อนถามอีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลว่าเป็นจริงและตรงกับผู้ให้ข้อมูลในแต่ละราย

3.2 การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและจดบันทึกภาคสนามทุกครั้ง เพื่อที่จะตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวม

เมื่อสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นข้อสรุปเบื้องต้น หรือการแปลความเบื้องต้นกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายอ่านหรือตรวจสอบอีกครั้งเพื่อยืนยันความเป็นจริงของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรายวัน และหลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนแล้วซึ่งถือเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้มีการตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำการอ่านข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการบันทึกประจำวันหลายๆครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดูแลตนเองโดยใช้แพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยมะเร็งที่ศึกษา โดยภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวันผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลมาทำการถอดเทปอย่างตั้งใจ และบันทึกข้อความที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยไม่ตีความลงในสมุดบันทึกประจำตัวของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย หลังจากถอดเทปแล้วนำเอาข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปและข้อมูลในสมุดบันทึกภาคสนามของผู้ให้ข้อมูลนั้นๆ มาอ่านทำความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้

2. กลับมาอ่านข้อความอีกครั้ง แล้วดึงข้อความหรือประโยคสำคัญที่เกี่ยวกับการดูแลตนเองโดยใช้แพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยมะเร็ง โดยการขีดเส้นใต้ข้อความนั้น

3. พยายามให้ความหมายในแต่ละข้อความที่ค้นพบ ภายใต้อำนาจที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในแต่ละประโยคอาจมีความหมายได้มากกว่าหนึ่งประเด็น หลังจากนั้นก็นำข้อความสำคัญเหล่านั้นไปแยกบันทึกไว้ในแฟ้มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จัดไว้ และนำไปตรวจสอบความตรงกับผู้ให้ข้อมูลนั้น

4. นำข้อความหรือประโยคที่กำหนดความหมายแล้วมาจัดรวมเป็นข้อ ซึ่งจัดได้ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยที่อยู่ภายใต้ความหมายเดียวกันกับกลุ่มใหญ่ๆทำให้ในแต่ละวันผู้วิจัยทราบว่ามีข้อมูลใดที่ได้มาแล้ว ข้อมูลใดที่ยังขาดความชัดเจนหรือยังไม่ครบถ้วนก็จะทำการวางแผนและกำหนดประเด็นของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายที่ต้องค้นหาเพิ่มเติมไว้ เพื่อที่จะกลับไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลรายนั้นๆในครั้งต่อไป

ซึ่งการไปพบผู้ให้ข้อมูลครั้งต่อไปนั้นจะมุ่งเน้นในการค้นหาข้อมูลที่ยังไม่ลึกซึ่งครอบคลุมความรู้ที่นึกคิดต่างๆของผู้ให้ข้อมูล เมื่อผู้ศึกษาคิดว่าได้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการชัดเจนแล้วโดยประเมินจากการที่ข้อมูลในประเด็นที่ศึกษามีความซ้ำซ้อนกับข้อมูลเดิม และไม่ได้ข้อมูลใหม่มาเติมในประเด็นเหล่านั้น ถือเป็นการสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่ในระยะนี้ผู้วิจัยก็ยังคงไปเยี่ยมผู้ให้ข้อมูลอยู่เสมอ ความต่อเนื่องดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกลับไปตรวจสอบ

ความหมายของข้อมูลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าเป็นไปตามประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ รวมทั้งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสอบถามประเด็นต่างๆเพิ่มเติมได้สะดวก

5. เขียนคำอธิบายการดูแลตนเองโดยใช้แพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยมะเร็งที่ศึกษา ที่ค้นพบบนพื้นฐานของข้อมูลจากประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล หลังจากที่ได้รับข้อมูลในแต่ละประเด็นที่มากเพียงพอแล้ว และตัดข้อมูลส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องทิ้งไป

6. อธิบายโครงสร้างสำคัญทั้งหมดของการดูแลตนเองโดยใช้แพทย์ทางเลือกของผู้ป่วยมะเร็ง ซึ่งจะกระทำในช่วงของการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย โดยการนำรายละเอียดของข้อมูลที่เขียนอธิบายไว้อย่างชัดเจนมารวมกัน

7. ทำการพิสูจน์ว่าข้อสรุปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากคำอธิบายของผู้ให้ข้อมูลนั้นเป็นข้อสรุปที่ตรงกับข้อมูลที่เป็นจริง โดยนำข้อสรุปที่ได้ไปให้ผู้ให้ข้อมูลทำการตรวจสอบว่ามีความหมายตรงกับที่บอกเล่าหรือไม่ ถ้ายังมีประเด็นใดเพิ่มเติมก็นำข้อมูลใหม่ที่ได้มาวิเคราะห์เพิ่มเติมให้ได้ข้อสรุปสุดท้ายที่สมบูรณ์และเป็นข้อค้นพบที่ได้จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลอย่างแท้จริง